

Subjektivní vnímání životní spokojenosti u ekonomicky aktivní populace České republiky

 31.12.2018

THE SUBJECTIVE PERCEPTION OF LIFE satisfaction IN ECONOMICALLY ACTIVE POPULATION OF THE CZECH REPUBLIC

Naděžda Čadová¹

¹*Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., nadezda.cadova@soc.cas.cz*

kvalita života

kvalita pracovního života

pracovní spokojenost

Abstrakt

Subjektivně vnímaná spokojenost je důležitou součástí kvality života každého jednotlivce. Článek ukazuje, jak je česká ekonomicky aktivní populace spokojená se svým životem celkově i s jeho jednotlivými aspekty, a předkládá rovněž pořadí jednotlivých životních aspektů podle toho, jak jsou s nimi čeští pracující spokojeni. V textu je pak dále analyzován rozdíl ve spokojenosti s jednotlivými aspekty mezi muži a ženami, mezi pracujícími různého věku a vzdělání.

Klíčová slova: kvalita života, kvalita pracovního života, pracovní spokojenost

Abstract

Subjectively perceived satisfaction is an important part of the quality of life of each individual. The article shows how the Czech economically active population is satisfied with its life as a whole and with its individual aspects, and also presents the order of individual life aspects according to how the Czech workers are satisfied with them. Then the text analyses the difference in satisfaction with individual aspects between men and women and between working people of different ages and education.

Keywords: quality of life, quality of working life, job satisfaction

Úvod

Pocit štěstí, spokojenosti a radosti hraje v každém lidském životě důležitou roli a zkoumání této oblasti proto neuniklo ani pozornosti sociologů. První problém, na který však sociolog při zkoumání fenoménu štěstí a spokojenosti naráží, je problém definice toho, co to štěstí vlastně je a jak ho měřit [Hamplová, 2004:12 -14]. Koncept štěstí a spokojenosti je často spojován s pojmem kvalita života, který je vnímán jako pojem nadřazený, jehož je subjektivně vnímaná

spokojenost a štěstí důležitou součástí.^[1] V oblasti kvality života byly předmětem zkoumání zpočátku především materiální stránky života společnosti (tzv. objektivizované pojetí kvality života), postupně ale můžeme vidět sílící zájem právě o subjektivní vnímání a hodnocení života samotného jedince [Rapley, 2003] a na subjektivní pocity spokojenosti se zaměříme i v tomto textu. Budeme zde tedy kategorii štěstí a spokojenosti vnímat ryze subjektivně, což znamená, že lidi považujeme za spokojené tehdy, pokud o sobě sami prohlašují, že spokojení jsou.

Práce je důležitou součástí lidského života a celková životní spokojenost je se spokojeností v pracovní oblasti velmi úzce provázána. Na jednu stranu se práce vykresluje jako zdroj seberealizace a identity, na druhou stranu se hovoří o stresu, přetížení a rizicích z povolání. To naznačuje, že vztah mezi naším zaměstnáním a tím, jak šťastní a spokojení jsme, je složitý [Hamplová, 2015: 43].

Zkoumání kvality pracovního života má ve světě přitom dlouhou tradici a soustavná odborná pozornost je jí věnována po celou druhou polovinu 20. století.^[2] Také v České republice nezůstává toto téma bez povšimnutí a zejména v posledních letech je mu věnována zvýšená pozornost [např. Čadová a Paleček 2006, Vinopal 2011, Červenka 2015]. Na kvalitu pracovního života a možnost jejího soustavného a dlouhodobého sledování v čase se pak plně soustředil projekt programu Omega TA ČR č. TD020046 „Proměny kvality pracovního života“ (2015), jehož výstupem byla Certifikovaná metodika „Metodika dlouhodobého monitorování subjektivní kvality pracovního života v České republice“ (Osvědčení o uznání certifikované metodiky vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, čj. 2015/75 229-312 dne 31. 12. 2015) [Vinopal a kol., 2015].

Některé otázky, jež s kvalitou pracovního života souvisejí, se v posledních letech objevily i v některých mezinárodních výzkumech, které byly realizovány i v České republice, jako například v ISSP (International Social Survey Programme) především v modulu Pracovní orientace, nebo ESS (European Social Survey) [podrobněji Krejčí a Leontiyeva, 2012]. Zajímavému srovnání spokojenosti se zaměstnáním v různých evropských zemích se pak věnuje Myslíková a Večerník [2016].

V tomto textu budeme čerpat z výsledků výzkumu Kvalita pracovního života 2018, který se mimo jiné zaměřil na zkoumání spokojenosti českých občanů s různými aspekty jejich života. Podrobněji se budeme věnovat srovnání spokojenosti s různými oblastmi života a podíváme se na to, zda jsou lidé více spokojeni se svým pracovním nebo osobním životem, nakolik souvisí životní spokojenost s věkem i na to, zda je mezi lidmi s vysokoškolským stupněm dosaženého vzdělání více šťastných a spokojených lidí.

Použitá data

Výzkum Kvalita pracovního života 2018 realizovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR (CVVM) ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce. Projekt navázal na dlouholetou spolupráci mezi oběma pracovišti, které se společně dlouhodobě věnují otázkám kvality pracovního života, jejímu vývoji v čase a v neposlední řadě také metodologickým aspektům měření kvality pracovního života. Údaje prezentované v tomto textu vychází z kvantitativního sociologického výzkumu, který byl realizován metodou osobních rozhovorů tazatelů s respondenty v termínu od 26. května do 13. června 2018. Respondenti byli ekonomicky aktivní občané České republiky starší 18 let, kteří byli vybráni kvótní metodou, přičemž kvótními znaky bylo pohlaví, věk, vzdělání, kraj a velikost místa bydliště. Celkem se výzkumu zúčastnilo 2068 respondentů.

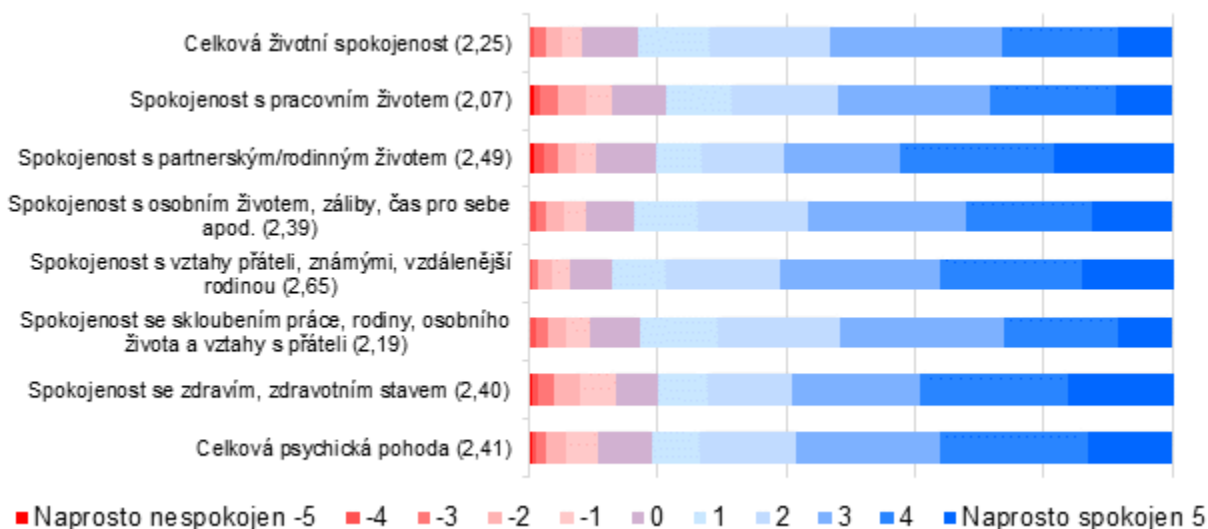
Srovnání spokojenosti s různými aspekty života

Na úvod celého výzkumu jsme se všech respondentů dotázali, jak by zhodnotili svoji celkovou životní spokojenost, a to na 11 bodové škále od -5, což znamená naprosto nespokojen, až po +5, což je naprosto spokojen se středem v bodě 0. Obecně můžeme konstatovat, že ekonomicky aktivní lidé se ve svém životě výrazně častěji cítí spokojeni, než nespokojeni. Na některý z bodů -5 až -1 znamenající převažující nespokojenost se ve výzkumu zařadilo pouze 8 %

dotázaných, dalších 9 % pak zvolilo střední variantu, kterou v tomto případě představovala 0, a zbylých 83 % se zařadilo na kladnou stranu škály, tedy že se ve svém životě cítí více či méně spokojení. Vůbec nejčastěji vybranou variantou na škále byl bod 3, který zvolilo 27 % respondentů a informaci o převažující spokojenosti potvrzuje také fakt, že průměr mezi všemi ekonomickými aktivními měl hodnotu 2,25.

Kromě hodnocení celkové životní spokojenosti jsme se pak ve výzkumu zajímali o to, jak jsou lidé spokojení s jednotlivými aspekty svého života, což nám umožní srovnávat jednotlivé oblasti mezi sebou. Konkrétně jsme zkoumali spokojenost s celkovým pracovním životem, s rodinným nebo partnerským životem, se soukromým životem, kam patří volný čas pro sebe, své zájmy a záliby apod., spokojenost s udržováním vztahů s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, spokojenost s tím, jak se člověku daří skloubit jednotlivé oblasti života, tedy práci, rodinu, osobní vztahy a vztahy s přáteli, dohromady, dále celkovou spokojenost se zdravím, zdravotním stavem a celkovou psychickou pohodu. Měření spokojenosti s různými aspekty života opět proběhlo na 11bodové škále od -5 do +5 se středem v bodě 0.

Ve všech sledovaných oblastech velmi výrazně převažuje podíl spokojených, tedy těch, kteří se na škále zařadili k bodům +1 až +5, nad nespokojenými, kteří zvolili body (-5 až -1), když podíl spokojených u všech sledovaných oblastí tvořil více než tři čtvrtiny všech dotázaných. Zajímavé také je, že se podíly spokojených či nespokojených s jednotlivými oblastmi mezi sebou výrazně nelišily, což je patrné jak z podílů spokojených, který se vždy pohyboval v rozmezí od 79 do 87 %, tak z hodnot průměru, které se nacházely v rozmezí hodnot od 2,07 o 2,65 (viz graf 1).

Graf 1: Spokojenost s různými aspekty života^[3]

Poznámka: Číslo v závorce představuje průměr.

Zdroj: KPŽ 2018, CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., 26. 5. - 11. 6. 2018, 2068 respondentů z ekonomicky aktivní populace ČR ve věku od 18 let, kvótní výběr, osobní rozhovor tazatele s respondentem.

Nejvíce spokojení jsou pracující lidé se svými vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou s průměrem 2,65 a podílem spokojených 87 %, krajní variantu představující naprostou spokojenost pak zde zvolilo 14 % dotázaných. Druhou celkově nejlépe hodnocenou oblastí se stal partnerský, respektive rodinný život, kde průměrná hodnota byla 2,49, celkový podíl spokojených tvořil 80 %. V oblasti partnerského nebo rodinného života jsme také ze všech sledovaných oblastí zaznamenali nejvyšší podíl těch, kteří se cítí „naprosto spokojeni (bod +5 na škále), který tvořil téměř pětinu všech dotázaných (19 %).

Velmi podobné hodnocení se pak týkalo dalších tří sledovaných oblastí, a to spokojenosti s osobním životem představovaným různými zálibami a koníčky či prostě časem pro sebe (průměr 2,39; celkový podíl spokojených 84 % a naprosto spokojených 12 %), spokojenosti se svým zdravotním stavem (průměr 2,40; celkový podíl spokojených 80 % a naprosto spokojených 16 %) a celkové psychické pohody (průměr 2,41; celkový podíl spokojených 81 % a naprosto spokojených 13 %).

Na pomyslném šestém místě se umístila spokojenost s tím, jak se respondentovi daří skloubit dohromady práci, rodinu, osobní život a vztahy s přáteli (průměr 2,19; celkový podíl spokojených 83 % a naprosto spokojených 9 %). Relativně nejméně pozitivně hodnocenou oblastí byl pracovní život s průměrem 2,09. I zde ale podíl spokojených velmi výrazně převažoval, a tvořil 79 %, přičemž úplnou spokojenost vyjádřilo 9 % respondentů.

Poněkud jiný pohled nám nabízí analýza toho, jakou hodnotu na 11 bodové škále od -5 do +5 vybírali respondenti ve svých odpovědích nejčastěji. V případě spokojenosti s celkovým pracovním životem, se soukromým životem, kam patří volný čas pro sebe, zájmy a záliby apod., spokojenosti s udržováním vztahů s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, spokojenosti s tím, jak se daří jednotlivé oblasti života, tedy práci, rodinu, osobní vztahy a vztahy s přáteli, skloubit dohromady bylo nejčastěji volenou odpovědí číslo 3. V oblasti rodinného nebo partnerského života, celkové spokojenosti se zdravotním stavem a celkové psychické pohody to pak bylo dokonce číslo 4.

Další analýza pak prokázala, že spokojenost s životem celkově je silně korelována i se spokojeností se všemi zkoumanými dílčími aspekty života, tedy spokojeností s pracovním životem ($\rho=0,686$), spokojeností s partnerským nebo rodinným životem ($\rho=0,608$), spokojeností s osobním životem ($\rho=0,605$), spokojeností se vztahy s přáteli, známými a vzdálenějšími příbuznými ($\rho=0,513$), spokojeností se sladěním práce, rodinného života, osobního života a vztahů ($\rho=0,553$), spokojeností se zdravím ($\rho=0,460$) a rovněž s hodnocením psychické pohody ($\rho=0,577$).

Spokojenost se všemi sledovanými oblastmi a hodnocení své celkové životní spokojenosti je velmi silně provázané. Platí tedy, že lidé spokojenější s jednou sledovanou oblastí jsou častěji spokojenější i v těch dalších. To může mít dvě odlišná vysvětlení. Buď se jedná o určité psychologické nastavení osobnosti, kdy někteří lidé mají tendenci život vždy vnímat z té lepší stránky (optimisté) a jiní naopak z té horší (pesimisté), což se může projevit i v případě subjektivního hodnocení různých oblastí svého života. Druhé možné vysvětlení je, že pokud se člověku v některé z životních oblastí daří a zažívá úspěchy, je dobře naladěný, celkově spokojenější a má tak tendenci i další oblasti svého života posuzovat příznivěji. To samé pak může platit i v případě, že se člověku v něčem důležitém výrazně nedaří, zažívá nezdary či zklamání, které může negativně ovlivnit i jeho náhled na celý život i jeho dílčí oblasti.

Jsou spokojenější muži nebo ženy?

Genderové stereotypy často představují muže jako živitele rodiny, který se realizuje především ve svém zaměstnání, a právě zaměstnání je zdrojem jeho životní spokojenosti. Ženy jsou naopak stereotypně vnímány jako „ochránkyně rodinného krbu“, jež patří do soukromé sféry a které se zpravidla realizují ve své rodině při péči o partnera a děti. Zajímalo nás proto, zda jsou skutečně muži spokojenější ve své práci a ženy ve svém partnerském a rodinném životě.

	CELKEM	MUŽI	ŽENY	ZŠ	SŠ BEZ MATURITOU	SŠ S MATURITOU	VŠ
Celková životní spokojenost	2,25	2,21	2,29	1,38	1,92	2,39	2,91

Spokojenost s pracovním životem	2,07	2,04	2,12	0,94	1,67	2,25	2,92
Spokojenost s partnerským/rodinným životem	2,49	2,46	2,54	1,45	2,27	2,61	3,08
Spokojenost s osobním životem, záliby čas pro sebe apod.	2,39	2,37	2,41	1,81	2,13	2,47	2,93
Spokojenost s vztahy s přáteli, známými, vzdálenější rodinou	2,65	2,60	2,71	2,29	2,50	2,71	2,93
Spokojenost se skloubením práce, rodiny, osobního života a vztahy s přáteli	2,19	2,19	2,20	1,86	2,06	2,22	2,50
Spokojenost se zdravím, zdravotním stavem	2,40	2,38	2,43	2,06	2,23	2,47	2,74
Celková psychická pohoda	2,41	2,48	2,33	1,95	2,26	2,41	2,83

Tabulka 1: Spokojenost s různými aspekty života - srovnání průměrných hodnot u mužů a žen a respondentů s různým stupněm dosaženého vzdělání

Zdroj: KPŽ 2018, CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., 26. 5. - 11. 6. 2018, 2068 respondentů z ekonomicky aktivní populace ČR ve věku od 18 let, kvótní výběr, osobní rozhovor tazatele s respondentem.

Jak ukazuje tabulka 1, data tuto hypotézu nijak nepotvrzují. Průměrná spokojenost mužů a žen s pracovním životem se nijak výrazně neliší, u žen je naopak dokonce nevýrazně vyšší (průměr mužů je 2,04, průměr žen 2,12). Co se týče spokojenosti s partnerským a rodinným životem, ani zde není rozdíl mezi oběma pohlavími nijak výrazný, i když u žen je spokojenost nepatrně vyšší (průměr mužů je 2,46, průměr žen 2,54).

Hypotéze o vyšší spokojenosti mužů s prací a žen s rodinným životem tedy nebyla potvrzena, data nám však ukázala další zajímavosti. Rozdíly v hodnocení různých oblastí života mezi muži a ženami nejsou příliš velké, celkově ale můžeme vidět, že ženy jsou v porovnání s muži spokojenější prakticky ve všech sledovaných oblastech, je tedy možné, že ženy obecně hledí na život s větším optimismem než muži. Rozdíl v průměrné známce při hodnocení spokojenosti s některou ze sledovaných oblastí větší než jedna desetina se objevil pouze ve dvou případech – v případě spokojenosti se vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, která byla u žen vyšší než u mužů (průměr mužů byl 2,60 a průměr žen 2,71) a v případě celkové psychické pohody, kterou naopak muži jako jedinou hodnotili lépe než ženy (průměr mužů byl 2,48 a průměr žen 2,33).

Přináší s sebou vyšší vzdělání i vyšší spokojenost?

Vzdělání je obvykle zdrojem vyššího postavení ve společnosti, zaručuje vyšší sociální status a vyšší stupeň vzdělání často umožňuje vykonávat profese, které jsou ve společnosti spojeny s vyšší prestiží a lidé si jich obecně více považují. Je však vyšší stupeň vzdělání rovněž spojeno s vyšší životní spokojeností? Liší se lidé s vyšším stupněm dosaženého vzdělání od těch méně vzdělaných ve své pracovní spokojenosti, nebo jsou profese vykonávané vysokoškolsky vzdělanými pracovníky natolik psychicky a časově náročné a stresující, že se pracovníci cítí méně spokojeni? A má stupeň dosaženého vzdělání nějaký vliv na spokojenost v jiných životních oblastech, než je práce?

Odpověď na tyto otázky nám opět poskytne analýza výsledků výzkumu Kvalita pracovního života 2018, jež jsou zobrazeny v tabulce 1. Z těch je jasně patrné, že spokojenost s životem celkově i s jednotlivými sledovanými oblastmi s výší dosaženého vzdělání úzce souvisí, přičemž zřetelně s jeho rostoucím stupněm roste, a to ve všech oblastech. Růst spokojenosti spolu s rostoucím stupněm dosaženého vzdělání však není ve všech oblastech stejný. Největší rozdíl mezi lidmi se základním a vysokoškolským vzděláním nacházíme v oblasti pracovního života, kde se rozdíl dosažených průměrných hodnot lišil téměř o dva body, když průměr pracujících se základním vzděláním dosáhl na škále od -5 do +5 necelého 1 bodu (0,94) a průměr vysokoškolsky vzdělaných se blížil hodnotě 3 (2,92). O více než 1,5 bodu se lišily průměrné hodnoty také v případě spokojenosti s partnerským/rodinným životem a celkové životní spokojenosti, o více než bod pak také spokojenost s osobním životem, časem pro sebe, své záliby a koníčky.

Důležité je ovšem připomenout, že i přes značné rozdíly platí pro všechny vzdělanostní skupiny ve všech sledovaných oblastech života, že převažuje spokojenost nad nespokojeností.

Zajímavý obrázek dostaneme také v případě, že se zaměříme na pořadí různých oblastí podle spokojenosti u jednotlivých vzdělanostních kategorií. Pracující se základním vzděláním vyjadřují nejvyšší spokojenost se vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, na druhém místě figuruje spokojenost se svým zdravím a zdravotním stavem, na pomyslném třetím místě se objevuje psychická pohoda. Na opačném konci žebříčku, tedy oblastí, kde se ekonomicky aktivní se základním vzděláním cítí nejméně spokojeni, je pak pracovní život.

Pracovníci se středním vzděláním bez maturity a vyučení se rovněž cítí nejvíce spokojeni se svými vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, na pomyslné druhé místo se ale dostává partnerský a rodinný život (ten se u lidí se základním vzděláním pohyboval až na 6. místě), třetí pak zůstává celková psychická pohoda. Také konec žebříčku se nemění, když nejnižší míru spokojenosti uváděli středoškoláci bez maturity se svým pracovním životem.

Spokojenost se vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou zůstává u pracovníků se středním vzděláním s maturitou na první pozici žebříčku, následuje partnerský/rodinný život. Na pomyslné třetí příčce pak najdeme spokojenost se zdravím a zdravotním stavem. Žebříček pak uzavírají dvě oblasti, jejichž hodnocení se liší pouze nepatrně, a to spokojenost s pracovním životem (průměr 2,25) a spokojenost s tím, jak se člověku daří skloubit jednotlivé oblasti svého života, tedy práci, rodinu, čas pro sebe a pro své přátele dohromady (průměr 2,22).

Značně odlišné pořadí oblastí pak najdeme u ekonomicky aktivních s vysokoškolským vzděláním. Nejvíce spokojení se vysokoškolsky vzdělaní cítí se svým partnerským/rodinným životem, na druhém, třetím a čtvrtém místě jsou tři prakticky shodně hodnocené oblasti, a to osobní život, čas pro sebe, své záliby a koníčky (průměr 2,93), spokojenost se vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinnou (průměr 2,92) a spokojenost s pracovním životem (průměr 2,92). Na pomyslném předposledním, tedy 6. místě, najdeme spokojenost se zdravím a zdravotním stavem, která v případě lidí se základním vzděláním pohybovala na 2. místě. Nejnižší spokojenost pak pracující s vysokoškolským stupněm dosaženého vzdělání vyjádřili s tím, jak se jim daří skloubit jednotlivé oblasti svého života dohromady, jak úspěšní jsou v harmonizaci svých pracovních závazků, času na rodinu, na své koníčky a záliby a také času pro své přátele, známé a vzdálenější rodinu.

Jak souvisí spokojenost s věkem?

Pohled na život a životní priority se člověku během života mění a to, za čím jsme se v mládí hnali, se nám s věkem může zdát nedůležité a naopak si začneme vážit věcí, o které jsme se v mládí nezajímali. Položili jsme si proto otázku, zda se s věkem mění také životní spokojenost, respektive spokojenost s různými oblastmi života. Platí, že nejstarší věková skupina s nabytými životními zkušenostmi pociťuje větší životní spokojenost, nebo je naopak vyšší podíl spokojených mezi mladými, kteří mají život před sebou, a otvírá se před nimi svět se všemi svými možnostmi?

Jak je vidět z údajů uvedených v tabulce 2, jednotlivé oblasti se v průběhu života zdaleka nevyvíjejí stejně. Obecně ale můžeme konstatovat, že spokojenost s většinou oblastí se s přibývajícím věkem buď nemění, nebo klesá. Co se týče spokojenosti s životem celkově, tak tu nejvýše hodnotí ekonomičtí aktivní ve věku od 18 do 29 let (průměr 2,44), o něco hůře pak lidé ve věkové kategorii od 30 do 39 let a od 40 do 49, jejichž hodnocení bylo téměř shodné (průměr 2,28 respektive 2,26), a nejhůře pak pracující starší 50 let (průměr 2,05).

Celkem nepřekvapivě se s věkem nejvíce zhoršuje vnímání vlastního zdraví a zdravotního stavu, které ve věkové kategorii 18 až 29 let dosahuje průměru 3,34, což je vůbec nejvíc ze všech sledovaných oblastí života, ve věku 30 až 39 let průměru 2,73, poté klesá na průměrnou hodnotu 2,34 pro věkovou skupinu 40 až 49 let a pro ekonomicky aktivní starší 50 let již průměr činil 1,42, což je naopak pro tuto skupinu pracujících nejméně ze všech zkoumaných životních spokojeností.

Podobně jako zdraví a zdravotní stav má s rostoucím věkem klesající tendenci také hodnocení vlastní psychické pohody. Nejlépe tak svou psychickou pohodu vnímají mladí lidé do 30 let (průměr 2,92), o něco hůře třicátníci (průměr 2,54), ještě hůře čtyřicátníci (průměr 2,34) a nejhůře hodnotí psychickou pohodu pracující nad 50 let.

	CELKEM	18-29 LET	30-39 LET	40-49 LET	STARŠÍ 50 LET
Celková životní spokojenost	2,25	2,44	2,26	2,28	2,05
Spokojenost s pracovním životem	2,07	1,99	2,11	2,19	1,99
Spokojenost s partnerským/rodinným životem	2,49	2,44	2,61	2,44	2,47
Spokojenost s osobním životem, záliby čas pro sebe apod.	2,39	2,65	2,34	2,34	2,29

Spokojenost s vztahy s přáteli, známými, vzdálenější rodinou	2,65	2,81	2,59	2,60	2,65
Spokojenost se skloubením práce, rodiny, osobního života a vztahy s přáteli	2,19	2,28	2,18	2,13	2,20
Spokojenost se zdravím, zdravotním stavem	2,40	3,34	2,73	2,34	1,42
Celková psychická pohoda	2,41	2,92	2,54	2,34	1,96

Tabulka 2: Spokojenost s různými aspekty života - srovnání průměrných hodnot u mužů a žen a respondentů s různým stupněm dosaženého vzdělání

Zdroj: KPŽ 2018, CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., 26. 5. - 11. 6. 2018, 2068 respondentů z ekonomicky aktivní populace ČR ve věku od 18 let, kvótní výběr, osobní rozhovor tazatele s respondentem.

Jak je patrné z tabulky 1, spokojenost s partnerským a rodinným životem se s věkem zdaleka nemění takto výrazně, je pouze o něco málo vyšší pro věkovou skupinu 30 až 39 let. Spokojenost s osobním životem, zálibami, a časem pro sebe se po 30. roku věku téměř nemění, ve věku 18 až 30 let je ale o něco vyšší. Podobné rozložení je pak charakteristické rovněž pro spokojenost se vztahy s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, která je rovněž nejvyšší ve věkové kategorii 18 až 30 let, poté klesá, ale s rostoucím věkem už se dále téměř nemění.

Co se týče spokojenosti se skloubením rodiny, práce, osobního života a vztahy s přáteli, zde jsme očekávali nejnižší míru spokojenosti ve věkové kategorii 30 až 39 let, kdy se lidé nejčastěji snaží harmonizovat pracovní úvazek s péčí o malé děti. Data ovšem tuto domněnku nepotvrzují a spokojenost se skloubením různých oblastí života se u ekonomicky aktivní populace napříč věkovými kategoriemi téměř nemění.

Závěr

V tomto textu jsme si kladli otázku, zda jsou čeští ekonomicky aktivní občané spokojeni se svým životem, zda se liší jejich spokojenost v jednotlivých oblastech života a jaký vliv má na spokojenost pohlaví, věk či vzdělání jedince.

Zjištěné výsledky vyznívají značně optimisticky, když analyzovaná data z výzkumu Kvalita pracovního života 2018 zcela jednoznačně potvrzují, že mezi ekonomicky aktivní populací České republiky naprosto dominují lidé spokojení se svým životem celkově, ale i se všemi jednotlivými oblastmi života, které byly ve výzkumu sledovány. Zjištěné rozdíly ve spokojenosti s různými oblastmi života jsou poměrně malé. Nejspokojenější se však čeští pracující cítí se svými vztahy, a to jak s přáteli, známými a vzdálenější rodinou, tak ve svém partnerském či rodinném životě. Nejméně spokojení jsou pak ekonomicky aktivní občané se svým pracovním životem, i zde však výrazně převažuje podíl spokojených, nad těmi nespokojenými.

Mezi muži a ženami nejsou v jejich spokojenosti s jednotlivými oblastmi života příliš výrazné rozdíly. Naopak lidé různého věku se v míře své spokojenosti značně liší, není zde však patrný jednoznačný trend a spokojenost s jednotlivými oblastmi se s věkem mění různě. Výrazný pokles spokojenosti je v souvislosti s rostoucím věkem patrný u zdravých a zdravotního stavu a psychické pohody. V souvislosti s dosaženým vzděláním je trend mnohem jasnější, když pro všechny sledované oblasti života platí, že s rostoucím vzděláním roste rovněž spokojenost.

Na analyzovaná data by bylo jistě zajímavé podívat se z dalších úhlů pohledu, zaměřit se na rozdíly mezi zaměstnanci

a osobami samostatně výdělečně činnými, zjistit, jaké rozdíly jsou mezi lidmi podle toho, v jakém oboru či odvětví působí, podle typu podniku, kde pracují, či třeba podle jejich rodinného stavu. To už ale bohužel přesahuje možnosti tohoto textu. Do budoucna pak bude určitě zajímavé sledovat, zda se popsané trendy budou stejným způsobem projevat i v dalších výzkumech, nebo se budou některé souvislosti v čase proměňovat.

Literatura

ČADOVÁ, N., PALEČEK, M. (eds.). 2006. *Jak je v česku vnímána práce*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006.

ČERVENKA, J. 2015. Spokojenost s celkovým pracovním životem: co představuje a s čím souvisí? *Naše společnost*. 2015, roč. 13, č. 1, s. 34-43. Dostupný z: <http://dx.doi.org/10.13060/1214438X.2015.1.13.207.04>.

HAMPLOVÁ, D. 2004. *Životní spokojenost: rodina, práce a další faktory*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. (Sociologické studie/Sociological Studies, 04:06). 43 s. ISBN 80-7330-063-X.

HEŘMANOVÁ, E. 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Slon, 2012.

HAMPLOVÁ, D. 2015. *Proč potřebujeme rodinu, práci a přátele: štěstí ze sociologické perspektivy*. Praha: Fortuna Libri, 2015. ISBN 978-80-7321-947-5.

KREJČÍ, J.; LEONTIYEVA, Y. (eds.). 2012. *Cesty k datům: zdroje a management sociálněvědních dat v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2012. 470 s. ISBN 978-80-7419-111-4.

LOSCOCO, K.; ROSCHELLE, A. R. 1991. Influences on the Quality of Work and Nonwork Life: Two Decades in Review. *Journal of Vocational Behavior*. 1991, vol. 39, no. 2, s. 182-225.

RAPLEY, M. 2003. *Quality of Life Research: a Critical Introduction*. London: Sage, 2003.

MYSÍKOVÁ, M.; VEČERNÍK, J. 2016. Rozdíly ve spokojenosti v zaměstnání v evropských zemích. In: Večerník, J. (ed.). *Práce, hodnoty, blahobyt: české realie v evropském kontextu*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2016. S. 261-280. ISBN 978-80-7330-295-5.

VINOPAL, J. 2011a. Indikátor subjektivní kvality pracovního života. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2011, roč. 47, č. 5, s. 937-965.

VINOPAL, J. ...[et al.]. 2015a. *Metodika dlouhodobého monitorování subjektivní kvality pracovního života v České republice: certifikovaná metodika: projekt „Proměny kvality pracovního života“*. TAČR, 2014-2015. Dostupný také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23605/Methodika_dlouhodobeho_monitorovani_subjektivni_kvality_pracovniho_zivota_v_CR.pdf.

Vzorová citace

ČADOVÁ, Naděžda. Subjektivní vnímání životní spokojenosti u ekonomicky aktivní populace České republiky. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2018, roč. 11, č. Kvalita pracovního života 2018. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/subjektivni-vnimani-zivotni-spokojenosti-u-ekonomicky-aktivni-populace-ceske-republiky>. ISSN 1803-3687.

[1] Přehled různých pojetí pojmu kvalita života a proměny jeho vnímání v čase nabízí Heřmanová [2012].

[2] Podrobný přehled literatury uvádějí Loscocco, Roschelle [1991].

[3] Znění otázek: „Kdybyste měl zhodnotit svou celkovou životní spokojenost v této době, kam byste se umístil na škále v rozmezí od -5, což znamená naprosto nespokojen, po +5, což je naprosto spokojen?“ „Do jaké míry jste

nespokojen nebo spokojen se svým celkovým pracovním životem?“ „Do jaké míry jste nespokojen nebo spokojen se svým rodinným nebo partnerským životem?“ „Do jaké míry jste nespokojen nebo spokojen se svým osobním životem, kam řadíme volný čas pro sebe, zájmy a záliby, atp.?“ : „Do jaké míry jste nespokojen nebo spokojen s tím, jak se Vám daří udržovat své vztahy s přáteli, známými, vzdálenější rodinou?“ „A do jaké míry jste nespokojen nebo spokojen s tím, jak se Vám toto vše - práce, rodina, osobní život a vztahy s přáteli - daří skloubit dohromady?“ „Do jaké míry jste nespokojen nebo spokojen se svým zdravím, zdravotním stavem?“ „Jak byste zhodnotil svou současnou celkovou psychickou pohodu?“

Autor článku:

[Mgr. Naděžda Čadová](#)